

Zhodnocení šlechtitelského programu

plemeno plnokrevného arabského koně v ČR za období 2008 -2012

(nízkopopulační plemeno)

Chovný cíl:

Chovným cílem je udržet zevnějškové, typové a charakterové vlastnosti plemene plnokrevného arabského koně: menší, dobře osvalený kůň s jemnou kostrou. Krátká, jemně utvářená hlava má prohnutý (štičí) profil, mezi očima je lehce vyklenutá. Uši jsou pohyblivé, úhledné, lehce zahrocené, oči velké, jasné, s inteligentním výrazem. Srst, hříva a ohon jsou hedvábně jemné. Plece mohou být poněkud strmé, ale přiměřené ke krátkému hřbetu a hlubokému a širokému hrudníku. Mimořádnou pohyblivost hlavy zaručuje mitbach, zvláštní úhel, pod kterým je hlava připojená k hrdlu. Krk je dlouhý, elegantně prohnutý, kohoutek spíše plochý. Na rozdíl od ostatních plemen má arab jen 17 párů žeber, 5 bederních a 16 ocasních obratlů (ostatní plemena 18-6-18), proto má krátký hřbet, plochý kříž a vysoko nesený ocas. Štíhlé, dlouhé, suché nohy mají bezvadné klouby, jasně patrné šlachy, šikmé spěnky a tvrdá, pěkně utvářená kopyta. Zadní nohy mohou být u arabů slabší. Výška v kohoutku 144 až 155 cm.

Chovný cíl je zabezpečován **metodou čistokrevné plemenitby**. Pro plemenitbu plnokrevného arabského koně mohou být využíváni pouze jedinci registrovaní ve WAHO schválené plemenné knize.

Tělesné míry:

obvyklá KVH

Klisny

145 – 152 cm

Hřebci

150 – 155 cm

Početní stav populace

V posledních pěti letech počet plnokrevných arabských koní v ČR stále mírně roste. Toto je způsobeno zvýšeným počtem importovaných koní a také nepravidelně vyšším počtem narozených hříbat v některých letech. **V následujícím období** je však ve vlastní produkci očekávána stagnace, zapříčiněná nasycením trhu a zhoršenou ekomickou situací v ČR

Vývoj populace plemene plnokrevný arabský kůň v ČR v letech 2008 – 2012

Tab.č.1

Rok	Hřebci v Chovu z PK	Klisny v PK	Ostatní	Celkem
2008	35	93	149	277
2009	34	99	157	290
2010	40	108	133	281
2011	38	108	136	285
2012	38	112	152	302

Počty narozených hříbat v letech 2008 – 2012

Tab.č.2

Rok	Počty narozených hřebečků	Počty narozených klisen	Celkem
2008	9	7	16
2009	10	9	19
2010	4	8	12
2011	6	10	16
2012	6	5	11

Chovná populace

Plemenní hřebci

Počet plemenných hřebců plnokrevného arabského koně je v České republice dlouhodobě spíše vyšší, než by bylo vzhledem k velikosti populace klisen a celé populace třeba. Zároveň je ale nutné říci, že v posledních letech se v České republice více využívá kvalitních plemeníků, kteří byli v ČR buď odchováni nebo byli importováni ze zahraničí. Vzhledem k typové rozmanitosti plnokrevných arabských koní a také k široké škále jejich využití, umožňují pravidla WAHO (World Arabian Horse Organization) provádět plemenitbu s jakýmkoliv hřebcem. Tito však musí splnit všechny podmínky pro své uchovnění na území ČR nebo v dané zemi své registrace (v případě užití zahraničních hřebců).

Základní typy:

Koheilan: považován za nejušlechtilejší typ, převládají hnědáci

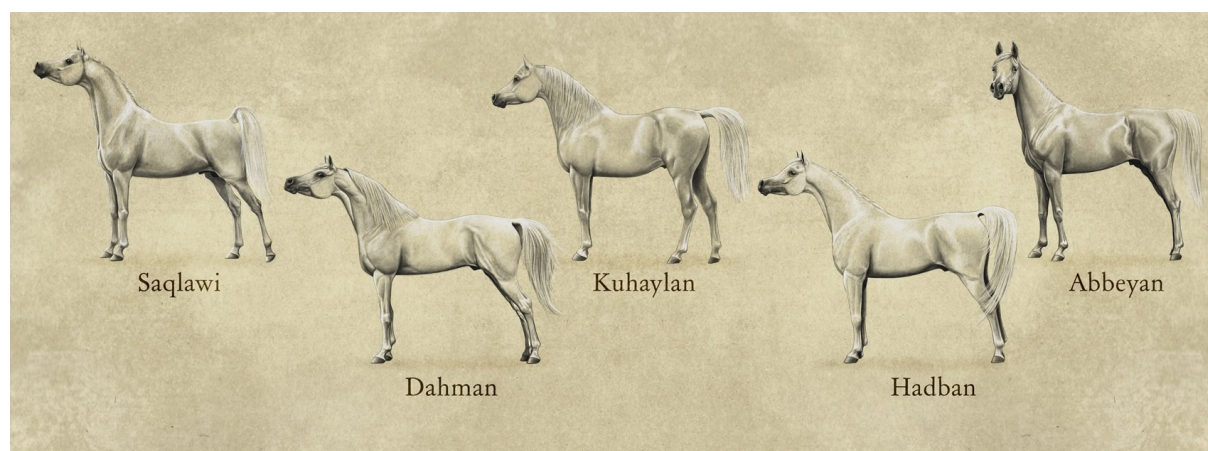
Saklawi: vyniká krásou a elegancí, převládají bělouši

Muniqui: vyniká v rychlosti a vytrvalosti, nejrychleji dospívá, převládají ryzáci

Hamdani: nejmohutnější, klidní, mírní, vytrvalí

Hadban: mohutnější, rychlí

Dnes už se tyto typy většinou špatně rozlišují, protože často docházelo k jejich míšení.

Muniqui a *Hamdan* není na obrázku znázorněn. Jsou zde však navíc typy *Obeyan* a *Dahman*.

Plemenné klisny

Všechny klisny jsou uchovňovány na základě hodnocení exteriéru a pohybu, provedeném na národních výstavách. Klisny importované mohou být zapsány bez tohoto hodnocení, avšak jejich potomstvo není zapsáno do PK do doby získání tohoto hodnocení. To by mělo být provedeno nejdéle do 2 let od dovozu klisny do ČR. Importované klisny starší 15 let jsou uchovněny bez podmínky hodnocení.

Přehled počtů uchovněných klisen v letech 2008 – 2012

Tab.č.3

Rok	PK	Celkem
2008	14	93
2009	7	99
2010	9	108
2011	4	108
2012	8	112

I vzhledem k možnosti využívat veškeré současné možnosti reprodukce je stále u plnokrevných arabských koní nejvíce využívána přirozená plemenitba. Druhou nejvíce využívanou metodou je pak inseminace čerstvým spermatem následované užitím mraženého spermatu. K embryo transferu, který je taktéž u arabských koní povolen, v daných letech doposud nedošlo. Fertilita klisen se vzhledem k počtů jejich přípuštění a počtu narozených hříbat pohybuje mezi 80 – 85 %.

Zkoušky výkonnosti

Zkoušky výkonnosti nejsou u plemene plnokrevného arabského koně obvyklé. V České republice však byly členskou základnou odsouhlaseny od roku 2010 a doposud jsou nepovinné. Tyto zkoušky jsou otevřeny jak hřebcům tak i klisnám.

Národní výstavy

ACHPAK ČR je pravidelným organizátorem národní přehlídky plnokrevných arabských koní v ČR již od roku 1997. Od roku 1999 jsou tyto přehlídky přidruženy pod ECAHO, která vydává pravidla těchto soutěží a stanoví standardy hodnocení koní na nich. V letech 2008 a 2009 byla národní přehlídka pořádána samostatně v Liberci. Společně s jednotlivými věkovými kategoriemi koní, hodnocených na základě exteriéru a mechaniky pohybu, mohli diváci shlédnout i jednotlivá využití tohoto plemene v různých jezdeckých disciplínách a také samostatnou parkurovou soutěž tohoto plemene. Koně byli hodnoceni v 5 kritériích (typ, hlava a krk, tělo a tělní linie, končetiny, pohyb) dvacetibodovou stupnicí s plnými body. Od roku 2010 je česká národní přehlídka pořádána v Praze společně s přehlídkou mezinárodní. Obě akce tak zaberou celý víkend, na kterém se vždy dohromady předvede více jak 100 plnokrevných arabských koní, nejen z ČR a Evropy, ale také ze zbytku světa. Od roku 2011 byl změněn způsob hodnocení v národní přehlídce z 5-ti kritérií na 7 (typ, hlava, krk, tělo a jeho linie, končetiny, krok, klus) a také bodová stupnice byla změněna na 10-ti bodovou. Tento způsob hodnocení dává jednotlivým majitelům lepší přehled o kladech a záporech jejich koně a tím i jednodušší způsob volby vhodných koní se spáření. Oddělilo se tak i srovnávání hodnocení českých koní od koní v mezinárodní

přehlídce, jejichž kvalita bývá v mnoha případech podstatně vyšší. Zahraniční koně jsou však speciálně na tyto přehlídky šlechtěni, kdežto převážná většina českých koní je užívána i pro jezdecké a ostatní účely. Národní a mezinárodní přehlídka, pořádaná ACHPAK ČR se tak ve velice krátké době stala velice prestižní výstavou, jejíž výsledky jsou uveřejňovány v mnoha zahraničních periodikách a médiích. Staly se také pravidelnou zastávkou mnoha zahraničních hostů, velvyslanců a dokonce i šejků a členů královských rodin z Blízkého a středního Východu.

Zahraniční spolupráce

Asociace chovatelů plnokrevných arabských koní ČR (ACHPAK ČR) je coby organizace pověřena vedením PK plnokrevného arabského koně členem evropské organizace ECAHO (vydává pravidla pro výstavy a sportovní soutěže arabských koní) a od roku 1998 právoplatným členem celosvětové organizace WAHO (stanovuje podmínky registrace pln.arab.koní do plemenných knih). ACHPAK ČR se v posledních letech stala respektovaným členem obou zmíněných organizací díky svému aktivnímu přístupu a dodržování všech požadovaných podmínek.

V rámci mezinárodní spolupráce v chovu dochází spíše ke vzájemné spolupráci jednotlivých českých chovatelů se zahraničními soukromými subjekty. To se projevuje především na importech plnokrevných arabských koní, které doposud převládají nad experty. V současné době se však počet vyvezených koní z ČR zvyšuje.

Přehled počtů importovaných koní v letech 2008 – 2012

Tab.č.4

Rok	Počty importovaných hřebců	Počty importovaných klisen	Importů celkem
2008	3	5	8
2009	1	1	2
2010	3	10	13
2011	1	4	5
2012	7	18	25

Zhodnocení šlechtitelského programu

Základním kritériem pro zhodnocení šlechtitelského programu plnokrevných arabských koní jsou především výsledky z národních přehlídek. V průběhu sledovaných let 2008 – 2012 došlo, jak již bylo zmíněno v samostatné kapitole národních přehlídek, ke změně systému hodnocení plnokrevných arabských koní nárůstem hodnocených kritérií a snížením bodové stupnice. Přesto jsou výsledky z obou druhů hodnocení porovnatelné. Jejich nejdůležitějším úkolem je srovnávání kvality koní v ČR narozených s koňmi importovanými. Do doby roku 2010, kdy ACHPAK ČR započala i s organizací mezinárodní přehlídky, bylo v rámci hodnocení zjištěno dosažení lepších exteriérových a pohybových vlastností u juniorských koní českého chovu oproti koním importovaným. Dobré výsledky pak především získávali koně narození po užití zahraničních hřebců. U seniorských koní jsou výsledky poměrně vyrovnané a dokazují větší obezřetnost českých chovatelů při nákupu těchto koní v zahraničí. S organizací mezinárodní přehlídky došlo k lepšímu porovnání spektra typových vlastností arabského koně pro české chovatele. To přineslo zvýšené užití kvalitnějších hřebců nejen z ČR, ale

především pak ze zahraničí. Taktéž kvalita importovaných juniorských koní se zlepšila a dosáhla tak vyrovnanosti v hodnocení českých a zahraničních koní v juniorských třídách. V roce 2012 dokonce importovaní koně dominovali národní přehlídce (v juniorských i seniorských třídách). Seniorští koně pak získávali lepší hodnocení v pohybu (zřejmě větší zkušenost v pohybu na hale oproti juniorským koním). Nejvýše byla hodnocena juniorská klisna Ametysta El Jade (57,67 b.) importovaná z Brazílie. Z českého chovu získala nejvyšší ocenění seniorská klisna Arista (53,76 b.). Z celkového počtu juniorských koní získalo 50 a více bodů 45,4% koní (5), z tohoto 18,2% českého chovu (2). Z celkového počtu seniorských koní získalo 50 a více bodů 57,2% koní (4), z toho 14,24% českého chovu (1).

V ČR je taktéž, kromě přehlídek arabských koní, velice populární distanční ježdění, kde arabský plnokrevník dominuje nad ostatními plemeny koní. Pro tyto soutěže nejsou koně šlechtěni v tak dokonalému exteriéru avšak jsou stále dobrými reprezentanty plemene. Přenáší spíše zcela původní znaky arabského koně, které mu pomáhali přežít ve velice drsných podmínkách. Veškeré tyto rozdíly právě zapříčiňují velkou typovou diverzitu arabského koně a jeho široké využití. Výsledky z distančních závodů nejsou pro ACHPAK ČR prvořadým faktorem pro sledování šlechtitelského programu, jsou však uveřejňovány společně s výsledky z přehlídek a dávají tak chovatelům lepší informace o výkonnosti koně.

Od roku 2011 započala ACHPAK ČR v populaci plnokrevného arabského koně také sledovat procento výskytu a šíření genetických chorob. Od zmíněného roku je nutno veškeré koně narozené v ČR před jejich prvotní registrací otestovat na **SCID** (*Severe Combined Immunodeficiency Disorder*), **LFS** (*Lavender Foal Syndrome*) a **CA** (*Cerebellar Abiotrophy*). Od roku 2015 musí být otestováni všichni plemenní hřebci a plemenné klisny je nutno testovat do konce roku 2016. Znalost výskytu těchto genetických nemocí napomáhá vhodné kombinaci jednotlivců při jejich křížení tak, aby byl výskyt těchto chorob postupně omezen. Vzhledem k zasílání všech vzorků do Holandské laboratoře (české laboratoře nenabízí kombinaci těchto chorob) je cena oproti klasickým DNA testům vyšší a proto se ACHPAK ČR podílí úhradou 50% ceny jednotlivých testů.

Zveřejňování výsledků chovatelské práce a propagace plemene

Jako hlavní informační kanál pro chovatele plnokrevných arabských koní v ČR fungují webové stránky ACHPAK ČR (www.achpak.cz). Dále jsou informace zveřejňovány v médiích věnovaných koním obecně – servery Equichannel, Distanc a časopisy Koně, Jezdectví apod. Zde je hlavním cílem informovat i další případné zájemce o chov tohoto plemene koní u nás.

Důležité informace jsou všem členům ACHPAK ČR zasílány individuálně jak elektronickou tak i tištěnou formou.

Závěr: Metody plemenitby vedou k uchování originálních vlastností plnokrevného arabského koně v ČR a udržují tak požadované zevnějškové, typové a charakterové vlastnosti plemene. Tímto naplňují požadavky chovného cíle tohoto plemene koní na území ČR.

Zpracoval: Jaroslav Lacina, 2014.